

ผมก็พยายามเตรียมให้ดีที่สุด ข้อหนึ่งก็คือว่าในช่วงแรก ๆ การแต่งตัวของผู้บรรยายนี้สำคัญ แต่ไม่ใช่แต่งตัวแบบดาราต่าง ๆ ที่เขาวางงาน คือ แต่งตัวที่เหมาะสม... หรือแต่งตัวยังก็ได้ที่จะทำให้นักศึกษามีความรู้สึกระหัดใจ ไม่ใช่นุ่งกางเกงบู๊นไปสอน..." (หน้า 58)

ดร.เสรี "...เริ่มต้นด้วยวิธีการทำให้เด็กสบายใจในการที่ได้เรียนในห้องนั้น ด้วยการนำเอาเรื่องราวที่มันเกิดขึ้นเมื่อวานนี้ เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว หรืออะไรต่าง ๆ ที่เรากับเด็กน่าจะรู้ร่วมกัน มาพูดคุยกัน... เด็กจะมีความรู้สึกว่ามันเป็นกันเองกับเขา นั่นถือว่าเป็นเรื่องของการเตรียมบรรยากาศในห้องเรียนนะครับ..." (หน้า 63-64)

ดร.เจิมศักดิ์ "...การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างความมั่นใจในตัวเองให้นักศึกษา ไม่ใช่ให้กับตัวอาจารย์ เมื่อเขามั่นใจแล้วไม่ว่าการพูดหรือการแสดงออกก็จะตามมาเอง แล้วการมีส่วนร่วมของนักศึกษาก็จะตามมาด้วย..." (หน้า 93-94)

นอกจากนั้น ในภาคนี้ยังมีรายงานการศึกษาทัศนะของผู้เรียนที่มีต่อการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนะที่มีต่อการสอนแบบต่าง ๆ คุณลักษณะของผู้บรรยายที่ดี เนื้อหาการบรรยายที่น่าสนใจ วิธีการบรรยายที่ดีและอุปกรณ์การสอนแบบบรรยาย

ภาค 2 : วาทกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพูดในที่ชุมชน ปัจจัยสำคัญแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการพูดเพื่อบอกให้ทราบ การพูด

เพื่อจรรโลงใจในโอกาสต่าง ๆ เช่น การกล่าวปราศรัย การกล่าวยกย่องในโอกาสต่าง ๆ การกล่าวแสดงความยินดีหรือโมติจิตร นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการขยายความเพื่อเพิ่มรายละเอียด การใช้อารมณ์ขันในการพูดอย่างเหมาะสม การแก้ไขความประหม่าในการพูด ขบวนการเกิดเสียงหรือคำพูด และการสร้างความสนใจของผู้ฟัง ซึ่งสมิต สัจฉกรได้สรุปหลักของการพูดทุกวัตถุประสงค์ว่า "จงสื่อสารเฉพาะสารที่ควรสื่อ และต้องใช้ "สารข้อ" ในการสื่อสาร เพราะเราได้สื่อสารเพียงวันนี้อย่างเดียว หากแต่หวังให้การสื่อสารในวันนี้มีผลในวันข้างหน้าและตลอดไป" (หน้า 167)

ภาค 3 : ภาคผนวก เกี่ยวกับอวัยวะต่าง ๆ ที่ใช้ในการพูด การประเมินผลการพูด และน้ำเสียงและบุคลิกในการพูด

หนังสือเล่มนี้ยังมีส่วนที่น่าสนใจอีกส่วนหนึ่ง คือ ในตอนท้ายหน้าหรือท้ายบทความ ผู้รวบรวมได้คัดลอกสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญ ๆ ของนานาประเทศ เช่น ฟรานซิส เบคอน นางอินทรีรา คานธี นางกูราซอน อาควิน เป็นต้น กล่าวได้ว่าเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอาจารย์ที่เพิ่งเริ่มทำการสอนใหม่ ๆ เพราะท่านผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์สอนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี

วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย พ.ศ. 2475-2516

พรณี บัวเล็ก ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ ร่วมกับ โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2529 หน้า 307 หน้า ราคา 69 บาท
สุพดี บรรจงแถม ผู้แนะนำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่เราทุกคนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับการเคลื่อนไหวของสังคมซึ่งเกิดขึ้นหลากหลายและรวดเร็วมากในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการศึกษานี้จะช่วยให้เราเข้าใจสภาพปัจจุบันดียิ่งขึ้น และพร้อมที่จะยอมรับหรือหาทางออกที่ดีแห่งอนาคตได้ ดังเช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันมีผลกระทบ

กระเทือนในหลายวงการ ทำให้เกิดนักประวัติศาสตร์แนวใหม่หลายท่านที่ได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ไทยยุคใหม่คือ “ทุน”

บรรดานักคิด นักเขียน ต่างก็ให้ความสนใจเรื่องทุนกันมาก ดังเช่นที่สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ได้จัดกลุ่มงานค้นคว้าเรื่องทุนในสังคมไทยในช่วงระยะหลังออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 งานค้นคว้าที่มุ่งอธิบายภาพรวม ๆ ของทุนไทยโดยให้ความสนใจในเรื่องพัฒนาการลักษณะพิเศษเฉพาะและโครงสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในกลุ่มทุนเองและระหว่างกลุ่มทุนกับผู้กุมอำนาจรัฐ งานที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ “ต้นกำเนิดชนชั้นนายทุนไทย” ของ สิริลักษณ์ สักดิ์เกรียงไกร; “วิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศ” ของ เกริกเกียรติ พิพัฒน์-เสรีธรรม; “ทุนนิยมขุนนางไทย (2475-2503)” ของ สังคีต พิริยะรังสรรค์;

“การสะสมทุนและการพัฒนาของอุตสาหกรรมในประเทศไทย” ของอาภิร่า ชูเอธิโร และ “ทุนขุนนางและการเมืองไทยปัจจุบัน” ของ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 งานค้นคว้าเรื่องการขยายตัวของทุนในส่วนภูมิภาค ได้แก่ “เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต” ของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; “การขยายตัวของทุนนิยมในภาคกลาง” ของ วิทยากร เชียงกุล; “ทุนนิยมท้องถิ่นภาคใต้” ของ ภูวดล ทรงประเสริฐ และ “ทุนนิยมท้องถิ่นภาคเหนือ” ของ ปลายอ้อ ชนะนันท์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 งานค้นคว้าที่ศึกษาอิทธิพลของทุนต่างชาติต่อการพัฒนาการของระบบทุนนิยมไทยโดยอาศัยทฤษฎีจักรวรรดินิยม ทฤษฎีพึ่งพิง และทฤษฎีวิเคราะห์ระบบโลก ได้แก่ “Political Economy of Dependence Capitalist-Development...” ของ GRIT PERM-TANJIT; งานหลาย ๆ ชิ้นของ สุธิ

ประศาสน์ เศรษฐ และวิเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในฐานะประเทศทุนนิยมบริวาร” ของ วรวิทย์ เจริญเลิศ เป็นต้น (หน้า 10, หน้า 11)

หนังสือเล่มนี้เป็นผลผลิตจากงานค้นคว้าศึกษาวิจัยของคุณ พรณี บัวเล็ก ที่พยายามจะเสนอภาพความเป็นมาของกลุ่มนายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทยในช่วง พ.ศ. 2475-2516 ตลอดจนความสัมพันธ์ทางธุรกิจของ 4 ตระกูลใหญ่ คือ “ห้วงหลี”, “ลำซำ”, “โสภณพานิช” และ “ตะชะไพบุลย์” ซึ่งกลุ่มธุรกิจเหล่านี้ได้อาศัยอำนาจอิทธิพลทางการเมืองคุ้มครองการแสวงหาผลกำไรทางการค้าและการดำเนินธุรกิจทางการเงินต่าง ๆ อย่างสืบเนื่องมาตลอดช่วงนี้ จนปัจจุบันสามารถขยาย “อาณาจักรธุรกิจ” ของกลุ่มครอบครัว กลุ่มตระกูลออกไปกว้างขวางยิ่ง และกลายมาเป็นตัวดึงดูดกลุ่มทุนต่าง ๆ ให้เข้ามารวมศูนย์ที่ธนาคารพาณิชย์

4 บท 4 ยุคสมัย

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บทดังนี้

บทที่ 1 ว่าด้วยจักรวรรดินิยมกับการกำเนิดนายทุนธนาคารพาณิชย์ไทย (พ.ศ. 2431-2475) ผู้เขียนได้กล่าวถึงกำเนิดธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2403-2475 ซึ่งเป็นช่วงที่กิจการค้าระหว่างประเทศของไทยเจริญขึ้นมาก อังกฤษเป็นชาติแรกที่เข้ามาลงทุนกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ทำให้เกิดการกู่ก๊มที่เป็นระบบขึ้น และ

ต่อมาก็เกิดนายทุนธนาคารพาณิชย์ไทยขึ้นมา ทำให้เราได้รู้จัก “ธนาคารสยามกัมมาจล” และ “ธนาคารชาวจีน” อันเป็นจุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการควบคุมการเงินของไทยในระบายนั้น ดังคำแสดงความคิดเห็นของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหินทรราชนครินทร์ผู้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของไทยตอนหนึ่งว่า “การแบ่งกั้นของบ้านเมืองไม่ต้องสงสัยว่าถ้าไทยมีอำนาจในการนี้เพียงใดก็เท่ากับเป็นไทยแต่ตัวจีนเพียงนั้น พิณแค้นเป็นเครื่องมือป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมืองฝ่ายการพลเรือน ทหารเป็นเครื่องรักษาผลประโยชน์ในการอุกฉกรรจ์ กำลังทั้งสองฝ่ายนี้เมื่อพร้อมกันจึงนับว่าเป็นกำลังข้าศึกฝ่ายหนึ่งก็ไม่มีของค...” (หน้า 7)

บทที่ 2 ว่าด้วยโฉมหน้าใหม่ของนายทุนธนาคารพาณิชย์ภายใต้การปกครองของคณะราษฎร (พ.ศ. 2475-2490) โดยกล่าวถึงนโยบายและการดำเนินงานของคณะราษฎรซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ทรุดโทรมลงอย่างหนัก ชาวจีนเข้ามาคุมเศรษฐกิจไทย และสร้างปัญหาให้สังคมไทยมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องธุรกิจข้าว ยุคนี้ได้เกิดธนาคารที่เป็นกิจการส่วนบุคคลและลักษณะรัฐวิสาหกิจของรัฐขึ้นหลายธนาคารด้วยกัน คือ ธนาคารเอเซียฯ ธนาคารมณฑล ธนาคารนครหลวงฯ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการจำกัด ธนาคารกรุงเทพจำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารแห่งประเทศไทย

หรือ “แบงก์ชาติ” นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงทิศทางและพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ลงทุนในธนาคารพาณิชย์ในระบายนี้นี้ คือ ธุรกิจของตระกูลห้วหลี ตระกูลลำซำ และตระกูลโสภณพนิช

บทที่ 3 กล่าวถึงการอุปถัมภ์และการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มนายธนาคารพาณิชย์กับกลุ่มเศรษฐกิจการเมือง ฝ่าย ผิน และสฤษดิ์ (พ.ศ. 2491-2500) ซึ่งในปี 2490 เกิดการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะรัฐประหารมีการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในรูปการสร้างและเข้าควบคุมวิสาหกิจของรัฐ การสร้างวิสาหกิจส่วนตัว และการเข้ากุมครองธุรกิจของพ่อค้า อย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจของตนเองด้วย หลังจากนั้นในช่วงปี 2491-2493 ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจและการค้าต่างประเทศของไทยเฟื่องฟู เรียกกันว่า “Korean Boom” ทำให้เกิดธนาคารพาณิชย์ใหม่อีก 5 แห่ง และมีการจัดสร้างตัวทางธุรกิจของตระกูลเดชะไพฑูริย์ในระบายนี้นี้ด้วย

บทที่ 4 ว่าด้วยการพัฒนาเข้าสู่ทุนผูกขาดภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2501-2516) ซึ่งในปี 2500 เกิดการรัฐประหารอีกครั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ควบคุมอำนาจรัฐได้นำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ โดยเน้นหนักไปในทางการขยายธุรกิจส่วนตัวและพรรคพวกของตนมากขึ้น มีธนาคารพาณิชย์

อยู่ทั้งหมด 16 แห่ง แต่ตกอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคนไม่กี่กลุ่ม อีกทั้งยังผูกขาดเงินทุนธุรกิจสำคัญ ๆ ของสังคม จนในสังคมมีความต้องการสินเชื่อสูงมาก จึงเป็นเหตุให้เกิดบริษัทเงินทุนถึง 53 บริษัทในปี 2516 ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศเผชิญกับปัญหาความยากจนตลอดมา นับตั้งแต่เศรษฐกิจไทยเข้าสู่ยุคผันกับการค้าระหว่างประเทศ ผู้เขียนศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ข้อมูลบางตอนต้องอาศัยแปลจากเอกสารภาษาจีน ดังปรากฏในส่วนที่เป็นเชิงอรรถ และบรรณานุกรมท้ายเล่มจำนวน 49 หน้า ในตอนต้นเล่มยังมีภาพประกอบบรรณานายทุนและภาพกิจการในสมัยนั้น กล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และแนวการวิเคราะห์ว่าด้วย “ทุนในสังคมไทย” แก่ผู้อ่าน แม้ว่าฉบับพิมพ์ครั้งแรกนี้จะมีการพิสูจน์อักษรผิดอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป ความดีของหนังสือเล่มนี้คือ ข้อมูลบางส่วนของเรื่องนี้ได้ถูกนำไปเขียนเป็นบทภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่อง “ชาติมังกร ร.ศ. 123” นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้รับเชิญจาก Chinese University of Hong Kong ให้ร่วมเสนอบทความต่อที่ประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติว่าด้วย “ธนาคารคนจีน และการสร้างชาติในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้” ฉะนั้น หนังสือนี้จึงเหมาะสำหรับนักวิชาการ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับนายทุนไทย